

การถอนทัพอเมริกันกับเศรษฐกิจไทย

นับตั้งแต่มีการทำข้อตกลงหยุดยิงในเวียดนาม ปัญหาฐานทัพอเมริกันในประเทศไทย จะเป็นที่กล่าวขวัญกันอยู่เนืองๆ ไม่จำเพาะแต่ภายในประเทศ หากทว่ากลายเป็นข้ออภิปรายถกเถียงกันระหว่างประเทศ อย่างน้อยที่สุด นายกรัฐมนตรีของประเทศในภาคพื้นแปซิฟิกสองประเทศแสดงความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างเปิดเผย และอย่างน้อยที่สุด ความสำคัญของปัญหานี้มีมากพอที่จะทำให้ นายกรัฐมนตรีสิงคโปร์ ‘พล่าน’ เดินทางรอบโลกเพื่อเผยแพร่ทัศนคติแห่งตน ถ้าหากสหรัฐฯถอนฐานทัพออกจากประเทศไทย ไทยจะได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจอย่างไรบ้าง

สิ่งที่ประจักษ์แจ้งก็คือ หากสหรัฐฯถอนฐานทัพออกจากประเทศไทย ใช้จ่ายด้านการกลาโหมของสหรัฐฯ (Defense Expenditure) ที่เกี่ยวเนื่องกับสงครามเวียดนามในประเทศไทยจะต้องลดต่ำลงโดยมีพักต้องสงสัย ในระหว่างปี 2507-2508 ใช้จ่ายดังกล่าวนี้ตกปีละ 30-35 ล้านดอลลาร์อเมริกัน แต่นับตั้งแต่ปี 2509 เป็นต้นมา เมื่อสหรัฐฯโหมการรุกรานเวียดนามเหนือ ใช้จ่ายด้านการกลาโหมของสหรัฐฯ ในเมืองไทยเพิ่มขึ้นอย่างשובฮาบ ในปี 2509 ใช้จ่ายดังกล่าวเพิ่มเป็น 157 ล้านดอลลาร์อเมริกันเศษ และเพิ่มเป็น 318 ล้านดอลลาร์อเมริกันในปี 2511 ใช้จ่ายดังกล่าวนี้ประกอบด้วยรายการสำคัญ 3 รายการ คือ

(1) ใช้จ่ายเกี่ยวกับการทหารอเมริกันในเมืองไทยอันสืบเนื่องจากการที่สหรัฐฯตั้งฐานทัพในประเทศไทย

(2) ใช้จ่ายในการพักผ่อนหย่อนใจของทหารอเมริกันในเมืองไทย (Rest and Recreation Expenditure)

(3) ใช้จ่ายของหน่วยงาน USOM ในการจัดสรรสิ่งอำนวยความสะดวกทางด้านยุทธศาสตร์และการต่อต้านการคุกคามภายใน

เมื่อพิจารณารายละเอียดของรายการข้างต้นนี้ เราจะเห็นได้ว่า เมื่อมีการตกลงหยุดยิงในเวียดนามเช่นนี้ ถึงสหรัฐฯจะยังไม่ถอนฐานทัพออกจากประเทศไทย ใช้จ่ายในการพักผ่อนหย่อนใจของทหารอเมริกันในเมืองไทย (R & R) ก็ย่อมลดลงแน่นอน ใช้จ่ายด้าน R & R มีประมาณ 2 ล้านดอลลาร์อเมริกันในปี 2508 เพิ่มขึ้นเป็น 11 ล้านดอลลาร์อเมริกันในปี 2509 และเป็น 24 ล้านดอลลาร์อเมริกันในปี 2512 ส่วนรายการแรก คือ ใช้จ่ายด้านการทหารอเมริกันในเมืองไทยนั้น นับตั้งแต่ปี 2509 เป็นต้นมา คิดเป็นอัตราส่วนประมาณ 70-80% ของรายการด้านการกลาโหมของสหรัฐฯในเมืองไทย ใช้จ่ายในรายการนี้ครอบคลุมการก่อสร้างฐานทัพและอาวุธยุทธภัณฑ์ต่างๆ การตกลงหยุดยิงในเวียดนามไม่แน่ว่าจะมีผลให้รายจ่ายรายการนี้ลดลง เพราะถ้าหากสหรัฐฯ คิดจะยึดเมืองไทยเป็นแนวต้านทานแนวที่สอง ใช้จ่ายรายการนี้อาจกลับเพิ่มสูงขึ้น แต่ถ้าหากไทยตัดสินใจให้สหรัฐฯ ถอนฐานทัพออกไป ก็ไม่ต้องสงสัยเลยว่า ใช้จ่ายรายการนี้จะไม่ลดลงอย่าง

ชวบฮาบ ส่วนรายจ่ายในรายการที่สาม คือ รายจ่ายของหน่วยงาน USOM นั้น ยกแก่การคาดการณ์อย่างยั้ง เพราะขึ้นอยู่กับท่าและนโยบายการต่างประเทศของรัฐบาลไทย การหยุดยั้งในเวียดนามอาจมีผลให้รายจ่ายรายการนี้เพิ่มขึ้น ลดลง หรือคงเดิมได้เท่าๆ กัน หรือแม้แต่การถอนฐานทัพอเมริกันออกจากเมืองไทยก็ไม่แน่ว่าจะทำให้รายจ่ายรายการนี้ลดลง*เสมอไป* หากสหรัฐฯ ยังเชื่อว่า ไทยมิได้ตีตัวออกห่าง และทำที่สุด หากแม้ว่าไทยประกาศ*นโยบายเป็นกลาง*ทางการเมืองระหว่างประเทศสหรัฐฯ อาจไม่ลดรายจ่ายรายการนี้ได้ หากสหรัฐฯ เชื่อว่าไทยยึดถือ*นโยบายเป็นกลางแบบเอียงขวา*อย่างไกรก็ตาม เราจากกล่าวสรุปในขั้นนี้ได้ว่า การถอนฐานทัพอเมริกันออกจากประเทศไทยจะมีผลทำให้รายจ่ายด้านการกลาโหมของสหรัฐฯ ในประเทศไทยลดต่ำลง และอาจมีผลกระทบต่อดุลการชำระเงินระหว่างประเทศและเงินสำรองระหว่างประเทศของเราไม่มากก็น้อย

ตามรายงานของธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank) ในระหว่างปี 2507-2511 มูลค่าสินค้าออกของไทยเพิ่มขึ้นอันเป็นผลจากสงครามเวียดนามถึง 35 ล้านดอลลาร์อเมริกัน ในจำนวนนี้สงครามเวียดนามมีผลทำให้ไทยส่งสินค้าออกไปยังสหรัฐฯ ได้เพิ่มขึ้น 18 ล้านดอลลาร์อเมริกัน ญี่ปุ่น 1 ล้านดอลลาร์อเมริกัน ไต้หวัน 4 ล้านดอลลาร์อเมริกัน และเวียดนามได้ 12 ล้านดอลลาร์อเมริกัน มูลค่าสินค้าออกส่วนที่เพิ่มขึ้น 35 ล้านดอลลาร์อเมริกันนี้เป็นส่วนที่เพิ่มขึ้นมากกว่ากรณีปกติก่อนที่จะเกิดการรบขนานใหญ่ในเวียดนาม ตามรายงานฉบับเดียวกันนี้ การหยุดยั้งในเวียดนาม แม้จะมีผลทำให้มูลค่าสินค้าออกของไทยส่วนนี้ลดลง แต่จะไม่ลดลงถึง 35 ล้านดอลลาร์อเมริกัน รายการที่จะได้รับความกระทบกระเทือนจะมีเฉพาะแต่สินค้าออกที่ส่งไปเวียดนามได้ 12 ล้านดอลลาร์อเมริกันเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ตามความเห็นของผู้เขียน การหยุดยั้งในเวียดนาม อาจจะไม่ทำให้สินค้าออกที่ไทยส่งไปเวียดนามมีมูลค่าลดน้อยลง ทั้งนี้ก็เพราะหากมีการบูรณะประเทศในอินโดจีนที่ประสบภัยพิบัติจากสงครามเวียดนาม ไทยอาจจะส่งวัสดุปัจจัยสำคัญๆ ไปขายได้มากขึ้น และถ้าหากไทยยังคงยินยอมให้สหรัฐฯ ตั้งฐานทัพในประเทศต่อไป ฐานทัพอเมริกันเหล่านี้จะเป็นเครื่องมือที่รัฐบาลไทยใช้ต่อรองกับสหรัฐฯ ได้ แต่ถ้าหากไทยหันไปยึดถือ*นโยบายเป็นกลาง*และให้สหรัฐฯ ถอนทัพออกจากประเทศ ไทยอาจจะขายสินค้าและบริการแก่สหรัฐฯ และได้หัวนได้น้อยลง ทั้งไทยอาจจะส่งข้าวไปขายแก่เวียดนามได้ได้น้อยลงกว่าที่ควร เพราะสหรัฐฯ อาจอาศัย *รัฐบัญญัติ 480* (Public Law 480) ส่งข้าวไปช่วยเหลือเวียดนามแทนที่จะให้ซื้อจากไทย อย่างไรก็ตาม ผลกระทบของการหยุดยั้งในเวียดนามและการถอนฐานทัพอเมริกันที่มีต่อสินค้าออกของไทยนั้นจะมีน้อยมากถึงสหรัฐฯ และได้หัวนจะเลิกซื้อสินค้าไทย ซึ่งเพิ่มขึ้นจากกรณีปกติ 22 ล้านดอลลาร์อเมริกัน (สหรัฐฯ 18 ล้านดอลลาร์อเมริกัน และได้หัวน 4 ล้านดอลลาร์อเมริกัน) มูลค่าดังกล่าวคิดเป็นอัตราส่วนเพียง 3-4% ของมูลค่าสินค้าออกทั้งหมด แต่การหยุดยั้งในเวียดนามและการถอนฐานทัพอเมริกันกลับจะมีผลต่อสินค้าออกของไทยเสียอีก ก่อนที่จะมีการรบขนานใหญ่ในเวียดนาม สินค้าออกของเราเพิ่มขึ้นในอัตราอันน่าพิงใจ ในปี 2506 มูลค่าสินค้าออกเท่ากับ 464 ล้านดอลลาร์อเมริกัน เพิ่มขึ้นเป็น 670

ล้านดอลลาร์อเมริกันในปี 2509 แต่หลังจากปี 2509 เมื่อมีการรบบขนานใหญ่ในเวียดนาม สินค้าออกของเราอยู่ในฐานะทรุดต่ำลง จนกระทั่งปี 2512 จึงเริ่มกระเตื้องขึ้นเป็นลำดับ การณ์ทั้งหมดนี้ อาจ ติความได้ว่า นอกเหนือจากการทำนาไม่ได้ผลในบางปี เหตุผลอีกส่วนหนึ่งอาจเป็นไปได้ว่า เนื่องจากเราได้รับเงินตราต่างประเทศจากความช่วยเหลือทางทหารจากสหรัฐฯมากกว่าปกติ ทำให้เราไม่สู้กระตือรือร้นที่จะขยายตลาดสินค้าออก เพราะฉะนั้น การหยุดยั้งในเวียดนามและการถอนฐานทัพอเมริกันจะก่อให้เกิดแรงจูงใจที่จะทำให้เราขึ้นอยู่กับตนเองมากขึ้น เพราะต่อแต่นี้ไปเราจะหวังพึ่งเงินช่วยเหลือทางทหารอย่างที่เป็นมาในระยะ 5-6 ปีที่ผ่านมาไม่ได้ เราจะต้องหาทางส่งสินค้าออกให้ได้มากขึ้น

ในด้านสินค้าเข้า การถอนฐานทัพอเมริกันจะทำให้มูลค่าสินค้าเข้าลดลงอย่างประจักษ์ชัด ในปี 2506 มูลค่าสินค้าเข้าเท่ากับ 602 ล้านดอลลาร์อเมริกัน เพิ่มขึ้น 874 ล้านดอลลาร์อเมริกันในปี 2509 และเป็น 1,136 ล้านดอลลาร์อเมริกันในปี 2511 แสดงว่า ระหว่างปี 2506-2511 มูลค่าสินค้าเข้าเพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัว ในปี 2506 สินค้าเข้ามีมูลค่าเท่ากับ 18.5% ของรายได้ประชาชาติ แต่ในปี 2511 อัตราส่วนนี้เพิ่มขึ้นเป็น 21% ออกเป็นที่แน่ชัดว่า การรบในเวียดนามและฐานทัพอเมริกันในเมืองไทยมีผลทำให้สินค้าเข้าของเราเพิ่มขึ้นมากกว่าที่ควร ไม่จำเพาะแต่การสั่งซื้อวัสดุปัจจัยที่ใช้ในการก่อสร้างฐานทัพ หากรวมตลอดถึงผลิตภัณฑ์น้ำมัน เครื่องอุปโภคบริโภค ผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าต่างๆ สุรา ฯลฯ เพราะฉะนั้น การถอนฐานทัพอเมริกันจะมีผลทำให้มูลค่าสินค้าเข้าของเราลดลง

เมื่อพิจารณาทั้งด้านสินค้าเข้าและสินค้าออก เราอาจกล่าวได้อย่างไม่ผิดนักว่า การถอนฐานทัพอเมริกันจะมีผลดีต่อดุลการค้าระหว่างประเทศในระยะยาว แต่ผลดีทางด้านดุลการค้าจะช่วยชดเชยผลเสียทางด้านดุลการชำระเงินระหว่างประเทศหรือไม่นั้นเป็นปัญหาที่ต้องอาศัยรายละเอียดมากกว่าที่จะพิจารณาในบทความนี้ อย่างไรก็ตาม หากการถอนฐานทัพอเมริกันเป็นไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป ผลเสียทางด้านดุลการชำระเงินหากมีก็จะมिन้อยมาก เพราะเราอาจมีเวลามากพอแก่การแก้ไขปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้นได้ หากการถอนฐานทัพอเมริกันมีผลเสียต่อดุลการชำระเงิน เราจะแก้ปัญหานี้ได้อย่างไร

ประการแรก ได้แก่ การขยายการส่งสินค้าออก หากการส่งสินค้าออกกลับเข้าสู่แนวโน้มที่เป็นอยู่ในทศวรรษ 2498-2508 เราก็หวังได้มากกว่า สถานการณ์ทางด้านดุลการชำระเงินจะกระเตื้องขึ้นเป็นอันมาก การขยายการส่งสินค้าออกนั้นจะหวังจำเพาะแต่สินค้าที่เคยส่งออกและตลาดเก่าๆ ที่เคยมีอยู่มิได้ จำที่เราจะต้องส่งเสริมสินค้าออกชนิดใหม่และตลาดใหม่ การตลาดระหว่างประเทศจะเป็นปัจจัยสำคัญในการนี้ กระทรวงพาณิชย์จะต้องให้ความสำคัญแก่เรื่องเช่นนี้มากกว่าที่เป็นอยู่ ทั้งเราจะต้องเตรียมเผชิญปัญหาหากการปฏิวัติเขียว (Green Revolution) ประสบผลสำเร็จในประเทศที่เคยเป็นลูกค้าสำคัญของเรา เช่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และมาเลเซีย เป็นอาทิ

ประการที่สอง ควรจะเปลี่ยนแปลงนโยบายการส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมที่ผลิตสินค้าเพื่อทดแทนสินค้าเข้า (Import-Substitution Policy) มาเป็นการส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมที่ผลิตสินค้าเพื่อส่งออก (Export-Expansion Policy) แทน เท่าที่ผ่านมา ‘อุตสาหกรรมทารก’ (Infant Industries) ซึ่งได้รับความคุ้มครองจากรัฐมักจะมีประสิทธิภาพการผลิตต่ำ ทั้งตลาดภายในประเทศก็แคบเกินกว่าที่จะก่อให้เกิดผลเชื่อมโยงถอยหลัง (Backward Linkage Effect) ในการกระตุ้นให้มีการผลิตสินค้าประเภททุน เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องซื้อเครื่องจักรกลและวัตถุดิบสำคัญในการผลิตจากต่างประเทศตลอดมา ขณะเดียวกันสินค้าที่ผลิตได้ก็มีคุณภาพต่ำและต้นทุนการผลิตสูงจนไม่อาจส่งไปขายแข่งขันกับประเทศอื่นได้ เพราะฉะนั้น การเปลี่ยนนโยบายจาก Import-Substitution Policy มาเป็น Export-Expansion Policy จะช่วยให้ดุลการชำระเงินกระเตื้องขึ้น

ประการที่สาม รัฐควรจำกัดการนำเข้าสินค้าฟุ่มเฟือยเข้าประเทศโดยอาศัยเครื่องมือด้านการภาษีศุลกากร ขณะเดียวกันควรมีนโยบายไม่ส่งเสริมการจัดตั้งอุตสาหกรรมผลิตสินค้าฟุ่มเฟือยภายในประเทศ เพราะจากประสบการณ์ของประเทศด้อยพัฒนาหลายต่อหลายประเทศ เมื่อรัฐมีนโยบายจำกัดการนำเข้าสินค้าฟุ่มเฟือยเข้าประเทศ ราคาสินค้าฟุ่มเฟือยที่สูงขึ้นมักจะเป็นแรงจูงใจให้นายทุนภายในประเทศหันไปผลิตสินค้าประเภทนี้ เพราะฉะนั้นจึงควรที่รัฐจะเก็บภาษีจากสินค้าฟุ่มเฟือยภายในประเทศจนทำให้มีราคาเท่ากับสินค้าฟุ่มเฟือยจากต่างประเทศ

ประการที่สี่ รัฐควรส่งเสริมกิจการการท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมากขึ้น

เท่าที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ เรานั้นจำเพาะผลของการถอนฐานทัพอเมริกันที่มีต่อดุลการชำระเงินและดุลการค้าระหว่างประเทศ แต่ที่จริงการถอนฐานทัพอเมริกันก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจมากกว่านี้ ทางด้านการจ้างงาน ออกเป็นการประจักษ์ชัดว่า การถอนฐานทัพอเมริกันจะมีผลทำให้การว่างงานลดน้อยลง ไม่จำเพาะแต่แรงงานที่ทำงานตามฐานทัพอเมริกันต่างๆ ซึ่งเวลานี้กำลังเป็นปัญหาใหญ่ของบางจังหวัด ดังเช่นอุดรธานี (*ประชาธิปไตย* ฉบับ 4 เมษายน 2516) หากรวมถึงแรงงานในกิจการก่อสร้างและแรงงานในอุตสาหกรรมที่ผลิตสินค้าและบริการเสนอขายแก่ทหารอเมริกันเป็นสำคัญ เพราะฉะนั้นแรงกดดันทางด้านปัญหาการว่างงานจะมีมากขึ้น และนี่เป็นปัญหาใหญ่ที่เราจะต้องเผชิญในอนาคต เราจำเป็นต้องคิดแก้ปัญหาเสียแต่บัดนี้ว่า ทำอย่างไรเราจึงจะสามารถแก้ปัญหาการว่างงานที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าได้ และทำอย่างไรจึงจะป้องกันมิให้แรงงานจากต่างจังหวัดทะลักเข้าสู่นครหลวงมากกว่าที่เป็นอยู่ หากเราไม่สามารถแก้ปัญหาสำคัญเหล่านี้ได้ ปัญหาสังคมอื่น ๆ เช่น อาชญากรรมย่อมตามติดมา รัฐเองก็คุ่นงอนใจในปัญหานี้ เพราะได้ละเลยตลอดมา ในระยะสั้นหนทางแก้ไขหนทางหนึ่งก็คือ การจัดสรรงานโยธา (Public Works) เพื่อดึงแรงงานที่ว่างงานให้มีงานทำ ในการนี้รัฐจำเป็นต้องอาศัยมาตรการงบประมาณขาดดุล (Deficit Finance) แต่นโยบายการคลังเช่นนี้มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ (Inflationary Tendency) ดูเผินๆแล้วอาจไม่เหมาะสมกับ

สถานการณ์ปัจจุบันซึ่งมีภาวะเงินเฟ้ออยู่แล้ว แต่เราต้องไม่ลืมว่า การถอนฐานทัพอเมริกันซึ่งมีผลทำให้รายจ่ายด้านการทหารที่ดี การพักผ่อนหย่อนใจของทหารอเมริกันที่ดี ลดต่ำลงนั้น มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดภาวะเงินฝืด (Deflationary Tendency) เพราะฉะนั้นมาตรการงบประมาณขาดดุลซึ่งมีแนวโน้มของภาวะเงินเฟ้อ อาจช่วยชดเชยแนวโน้มของภาวะเงินฝืดอันเกิดจากการถอนฐานทัพอเมริกันได้ เพียงแต่เราจะต้องแน่ใจว่า เมื่อหักกลบลบกันแล้ว จะไม่ทำให้ภาวะเงินเฟ้อรุนแรงไปกว่านี้ ดังนี้ จะเห็นได้ว่า การจัดสรรงานโยธาให้แรงงานที่ว่างงานทำนั้นเป็นไปได้ในขอบเขตจำกัดจำเขี่ยในระยะยาว รัฐควรจัดสรรช่องโอกาสในการจ้างงาน (Employment Opportunities) ให้เกิดขึ้นในต่างจังหวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบท ด้วยการกระจายความจำริญเติบโตทางเศรษฐกิจจากภาคตัวเมือง (Urban Sector) ไปสู่ภาคชนบท (Rural Sector) ข้อสำคัญก็คือ ควรเร่งรัดพัฒนาภาคเกษตรกรรมให้มากกว่าที่เป็นอยู่ ขณะเดียวกันพยายามส่งเสริมให้มีการลงทุนในอุตสาหกรรมต่างๆ ในต่างจังหวัดในระยะยาว รัฐควรส่งเสริมให้มีการใช้เทคนิคการผลิตที่อาศัยแรงงานมากๆ (Labour-Intensive Technique) ให้มากขึ้นภายในขอบเขตเท่าที่จะทำได้ แม้เทคนิคการผลิตประเภทนี้จะมีผลให้อัตราการจำริญเติบโตทางเศรษฐกิจต่ำกว่าการใช้เทคนิคการผลิตที่อาศัยทุนมากๆ (Capital-Intensive Technique) แต่กลับช่วยให้ปริมาณการจ้างงานเพิ่มขึ้นได้มากกว่า เพราะฉะนั้น รัฐจึงต้องชั่งน้ำหนักระหว่างปัญหาการจำริญเติบโตทางเศรษฐกิจกับปัญหาการว่างงาน

เมื่อพิจารณาถึงการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ มักเป็นที่กล่าวขวัญกันว่า รายจ่ายของทหารอเมริกันในเมืองไทยมีส่วนสำคัญต่อการจำริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทย เพราะเงินช่วยเหลือทางทหารมีผลทวีคูณ (Multiplier Effect) ในการเพิ่มพูนรายได้ประชาชาติอีกทอดหนึ่ง อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์เรื่องผลทวีคูณในประเทศคือยพัฒนาที่มีข้อชวนสงสัยอย่างยิ่ง ตามความเห็นของผู้เขียน แม้เงินช่วยเหลือทางทหารจากสหรัฐฯ จะมีส่วนเร่งเร้าให้อัตราการจำริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงขึ้น แต่ก็ไม่มากนัก ดังจะเห็นได้ว่า ก่อนที่สหรัฐฯ จะทุ่มรายจ่ายทางด้านกลาโหมในประเทศไทยระหว่างปี 2505-2506 อัตราการจำริญเติบโตของไทยโดยเฉลี่ยมีค่าปีละ 8% เศษ แต่ในระหว่างปี 2507-2511 ซึ่งเป็นระยะที่มีการโหมรบกันหนักในเวียดนาม อัตราการจำริญเติบโตก็ยังคงอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตาม การถอนฐานทัพอเมริกันออกจากประเทศไทยย่อมมีผลกระทบต่ออัตราการจำริญเติบโตทางเศรษฐกิจไม่มากนักน้อย ทั้งนี้ก็เพราะรายจ่ายด้านกลาโหมของสหรัฐฯ ในเมืองไทยตกถึงปีละ 200-300 ล้านดอลลาร์อเมริกัน ซึ่งคิดเทียบเป็น 3-5% ของรายได้ประชาชาติ การถอนฐานทัพอเมริกันย่อมทำให้อุตสาหกรรมบางประเภทต้องซบเซาลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมการก่อสร้าง และอุตสาหกรรมผลิตสินค้าและบริการบางประเภท เช่น โรงแรม และการมหรสพต่างๆ ถึงกระนั้นก็ตาม ผลเสียทางด้านอัตราการจำริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมมีไม่สู้มากนัก การถอนฐานทัพอเมริกันกลับจะช่วยให้มีการจัดสรรทรัพยากรใหม่ (Reallocation of Resources) ไปในทางที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงกว่าเดิม เพราะในอดีต กลไกราคาได้ส่งสัญญาณที่ผิด ยังผลให้มี

การลงทุนในอุตสาหกรรมผลิตสินค้าและบริการที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยส่วนรวมเป็นอันมาก เพราะฉะนั้นการถอนฐานทัพอเมริกันจึงอาจช่วยให้มีการใช้ทุนที่มีอยู่โดยจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อพิจารณาในแง่นี้ การถอนทัพอเมริกันจะเป็นประโยชน์ต่อการจำเรอเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยในระยะยาว ไม่แต่เท่านั้น ในช่วงระยะเวลาที่มีทหารอเมริกันในเมืองไทย แบบแผนการใช้ชีวิตของคนอเมริกันมีส่วนอย่างมากในการกระตุ้นให้คนไทยเลียนแบบการบริโภคของคนในประเทศที่พัฒนาแล้ว (Demonstration Effect) แม้ว่าการถอนฐานทัพอเมริกันออกจากเมืองไทยจะไม่ช่วยลด ‘ผลของการเอาอย่าง’ เช่นว่านี้โดยตรง แต่อาจทำให้แรงกระตุ้นในการเลียนแบบการบริโภคลดน้อยลง

ในด้านการป้องกันประเทศ ในระหว่างปี 2506-2510 งบประมาณในด้านนี้ตกประมาณ 2.2-2.4 % ของรายได้ประชาชาติภายในประเทศ (GDP) แต่กลับเพิ่มขึ้นอย่างฮวบฮาบนับแต่ปี 2511 เป็นต้นมา ในปี 2511 งบประมาณการป้องกันประเทศเพิ่มขึ้นเป็น 2.8% ของ GDP (ซึ่งเท่ากับ 3,262 ล้านบาท) และเพิ่มขึ้นเป็น 3.5% ในปี 2513 (ซึ่งเท่ากับ 4,903 ล้านบาท) ดังนี้ จะเห็นได้ว่า การที่ไทยเข้าไปเกี่ยวข้องกับสงครามเวียดนามเช่นนี้ มีผลทำให้รายจ่ายด้านการป้องกันประเทศสูงกว่าที่ควรจะเป็น งบประมาณที่มีอยู่จำกัดนั้นไม่อาจนำไปใช้ในการพัฒนาประเทศได้มากเท่าที่ควร ถ้าหากไทยวางตัวเป็นกลางในกรณีเวียดนามตั้งแต่แรก เราข่อมคาดหวังได้ว่า การพัฒนาประเทศควรจะมีจุดหน้ากว่าที่เป็นอยู่ในเวลานี้ ปัญหาที่มีอยู่ว่า การถอนฐานทัพอเมริกันออกจากประเทศไทยจะมีผลทำให้รายจ่ายด้านการป้องกันประเทศสูงขึ้นหรือไม่ คำตอบของปัญหานี้ข่อมขึ้นอยู่กับนโยบายการต่างประเทศของไทยในอนาคต ถ้าหากไทยแสดงความกล้าแข็งต่อจีนแดงอย่างที่เป็นในอดีต เราจะต้องมั่นใจว่า เรามีกำลังรบพร้อมที่จะเผชิญกับการคุกคามจากฝ่ายคอมมิวนิสต์ ในกรณีเช่นนี้ การถอนฐานทัพอเมริกันจะต้องสมทบด้วยการเพิ่มรายจ่ายด้านการป้องกันประเทศของไทย แต่แนวโน้มในเรื่องนี้กำลังแปรเปลี่ยนไป ทั้งไทยและจีนแดงต่างโอนอ่อนผ่อนตามกันมากขึ้น เพราะฉะนั้นโดยทั่วไปแล้ว เราข่อมคาดหวังได้ว่า รายจ่ายด้านการป้องกันประเทศของเราจะลดลงในอนาคต แต่ในขณะที่เรายังไม่มีทีท่าจะยึดถือนโยบายเป็นกลาง และยังไม่มีความที่ที่จะทำให้สหรัฐฯถอนฐานทัพออกไป การหยุดยิงในเวียดนามแม้จะมีส่วนทำให้รายจ่ายด้านการป้องกันประเทศลดลง แต่กลับจะทำให้เราต้องเพิ่มรายจ่ายด้านการรักษาความสงบภายในประเทศ อย่างไรก็ตาม ในกรณีเช่นนี้ เราอาจใช้ทหารซึ่งว่างงานแฝงอยู่เป็นอันมากมาทำงานด้านการต่อต้านการแทรกซึมบ่อนทำลายมากขึ้น ซึ่งกำลังมีแนวโน้มอยู่ในเวลานี้ ถ้าหากสงครามเวียดนามจะให้บทเรียนแก่เราบ้าง บทเรียนบทหนึ่งก็คือ การใช้ Capital-Intensive Technique ในการทำสงครามกองโจรนั้นล้มเหลวโดยสิ้นเชิง อย่างไรก็ตาม หากการถอนฐานทัพอเมริกันดำเนินควบคู่กับการประกาศตัวเป็นกลาง รายจ่ายด้านการรักษาความสงบภายในจะไม่สูงเท่ากรณีที่เรายังไม่รู้ว่าเมืองไทยกำลังอยู่ที่ไหนดังเช่นทุกวันนี้

หมายเหตุ ข้อมูลและความเห็นส่วนหนึ่งในบทความนี้ได้จาก

Hla Myint, “Overall Report” in Asian Development Bank, *Southeast Asia’s Economy in the 1970s* (London : Longman, 1971), pp. 2-105.

Emile Benoit, “Impacts of the End of Vietnam Hostilities and the Reduction of British Military Presence in Malaysia and Singapore” in Asian Development Bank, *ibid.*, pp. 582-671.

Hermann Hatzfeldt, “The Impact of U.S. Military Expenditures on the Thai Economy”, unpublished paper.

หมายเหตุ ดิพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 5 (พฤษภาคม 2516) หน้า 18-26